

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LÊ THỊ ÁNH HỒNG

TỔ CHỨC DẠY HỌC MÔN KHOA HỌC
Ở CÁC TRƯỜNG TIỂU HỌC THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN,
TỈNH THÁI NGUYÊN THEO HƯỚNG VẬN DỤNG
PHƯƠNG PHÁP BÀN TAY NẶN BỘT

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2017

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

LÊ THỊ ÁNH HỒNG

TỔ CHỨC DẠY HỌC MÔN KHOA HỌC
Ở CÁC TRƯỜNG TIỂU HỌC THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN,
TỈNH THÁI NGUYÊN THEO HƯỚNG VẬN DỤNG
PHƯƠNG PHÁP BÀN TAY NẶN BỘT

Chuyên ngành: GIÁO DỤC HỌC
Mã số: 60.14.01.01

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. HÀ THỊ KIM LINH

THÁI NGUYÊN - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu nêu trong luận văn là trung thực. Những kết luận khoa học của luận văn chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả luận văn

Lê Thị Ánh Hồng

LỜI CẢM ƠN

Tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới TS. Hà Thị Kim Linh, người đã tận tình giúp đỡ tác giả hoàn thành luận văn này.

Tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới các thầy giáo, cô giáo - những người đã trực tiếp giúp tác giả nâng cao kiến thức trong thời gian theo học chương trình thạc sĩ Giáo dục học khóa 22 (2014 - 2016) tại Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên; Cảm ơn tập thể CB, GV và HS của một số trường Tiểu học trên địa bàn thành phố Thái Nguyên đã cung cấp nhiều thông tin và tư liệu quý giá cho luận văn.

Sau cùng, tôi xin cảm ơn gia đình, người thân, đồng nghiệp và các học viên cao học Giáo dục khóa 22 đã động viên, giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và làm luận văn.

Thái Nguyên, ngày tháng 4 năm 2017

Tác giả luận văn

Lê Thị Ánh Hồng

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC TỪ, CỤM TỪ VIẾT TẮT	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	3
3. Đối tượng nghiên cứu và khách thể nghiên cứu.....	3
4. Giả thuyết khoa học	3
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	4
6. Giới hạn, phạm vi nghiên cứu	4
7. Phương pháp nghiên cứu	4
8. Cấu trúc của đề tài	6
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ TỔ CHỨC DẠY HỌC MÔN KHOA HỌC Ở TRƯỜNG TIỂU HỌC THEO HƯỚNG VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP BÀN TAY NẶN BỘT	7
1.1. Lịch sử vấn đề nghiên cứu.....	7
1.1.1. Những nghiên cứu trên Thế giới	7
1.1.2. Những nghiên cứu tại Việt Nam.....	9
1.2. Khái niệm cơ bản của đề tài	11
1.2.1. Quá trình dạy học	11
1.2.2. Phương pháp dạy học	12
1.2.3. Phương pháp BTNB	13
1.3. Một số vấn đề cơ bản về vận dụng phương pháp BTNB trong dạy học Tiểu học	14
1.3.1. Đặc điểm hoạt động học tập của HS Tiểu học	14

1.3.2. Những đặc điểm của phương pháp BNTB	16
1.3.3. Những ưu điểm của vận dụng phương pháp BTNB trong dạy học	19
1.3.4. Một số kĩ thuật dạy học trong dạy học theo hướng vận dụng phương pháp BTNB.....	22
1.3.5. Đánh giá HS trong quá trình dạy học theo phương pháp BTNB	25
1.3.6. Mối quan hệ giữa phương pháp BTNB với các phương pháp dạy học khác	26
1.4. Tổ chức dạy học môn Khoa học theo hướng vận dụng phương pháp BTNB	28
1.4.1. Khái quát về chương trình môn Khoa học lớp 4, lớp 5	28
1.4.2. Ưu thế của việc sử dụng phương pháp BTNB trong dạy học môn Khoa học lớp 4,5	30
1.4.3. Tiến trình dạy học môn Khoa học theo hướng vận dụng phương pháp BTNB...	32
1.5. Các yếu tố ảnh hưởng đến vận dụng phương pháp BTNB trong dạy học môn Khoa học.....	39
1.5.1. Năng lực phương pháp của GV	39
1.5.2. Đặc điểm nhận thức của HS	39
1.5.3. Cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học	40
1.5.4. Sĩ số học sinh của lớp học	40
1.5.5. Chương trình và Sách giáo khoa	41
Kết luận chương 1.....	42
Chương 2: THỰC TRẠNG TỔ CHỨC DẠY HỌC MÔN KHOA HỌC LỚP 4,5 THEO HƯỚNG VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP BÀN TAY NẶN BỘT TẠI TRƯỜNG TIỂU HỌC, THÀNH PHỐ THÁI NGUYÊN	43
2.1. Khái quát khảo sát thực trạng	43
2.1.1. Vài nét về địa bàn khảo sát.....	43
2.1.2. Mục đích, đối tượng và phương pháp khảo sát	43
2.2. Thực trạng tổ chức dạy học theo hướng vận dụng phương pháp BTNB ...	44
2.2.1. Thực trạng nhận thức tổ chức dạy học môn khoa học lớp 4,5 theo hướng vận dụng phương pháp BTNB	44
2.2.2. Thực trạng tổ chức dạy học môn khoa học lớp 4,5 theo hướng vận dụng phương pháp BTNB	49

2.2.3. Thực trạng sử dụng phương pháp BTNB trong dạy học môn Khoa học lớp 4, lớp 5	54
2.2.3. Thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến dạy học môn Khoa học lớp 4, 5 theo hướng vận dụng phương pháp BTNB	59
Kết luận chương 2.....	62
Chương 3: QUY TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC MÔN KHOA HỌC LỚP 4, 5 THEO HƯỚNG VẬN DỤNG PHƯƠNG PHÁP BÀN TAY NẶN BỘT	63
3.1. Thiết kế quy trình tổ chức phương pháp BTNB.....	63
3.1.1. Giai đoạn 1: Thiết kế kế hoạch bài học	64
3.1.2. Giai đoạn 2: Tổ chức thực hiện kịch bản thiết kế.....	66
3.1.3. Giai đoạn 3: Kết thúc thực hiện.....	67
3.2. Tổ chức thực nghiệm các bài học	69
3.2.1. Mục đích thực nghiệm	69
3.2.2. Nhiệm vụ thực nghiệm	70
3.2.3. Địa bàn thực nghiệm.....	70
3.2.4. Nội dung thực nghiệm	70
3.2.5. Tổ chức thực nghiệm	70
3.2.6. Tiêu chí đánh giá	72
3.3. Phân tích kết quả thực nghiệm	73
Kết luận chương 3.....	76
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	77
1. Kết luận	77
2. Khuyến nghị.....	78
TÀI LIỆU THAM KHẢO	81
PHỤ LỤC.....	

DANH MỤC CÁC TỪ, CỤM TỪ VIẾT TẮT

BTNB	: Bàn tay nặn bột
GD-ĐT	: Giáo dục và đào tạo
GV	: Giáo viên
HS	: Học sinh
KHBH	: Kế hoạch bài học
PP BTNB	: Phương pháp Bàn tay nặn bột
PP	: Phương pháp
PPDH	: Phương pháp dạy học
SGK	: Sách giáo khoa
TC, CĐ, ĐH	: Trung cấp, cao đẳng, đại học
THCS	: Trung học cơ sở
THPT	: Trung học phổ thông
TNXH	: Tự nhiên và Xã hội

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1.	Nhận thức của GV về khái niệm “Phương pháp BTNB”	45
Bảng 2.2.	Thực trạng về ý nghĩa của việc vận dụng phương pháp BTNB trong dạy học	46
Bảng 2.3.	Thực trạng nhận thức về đặc điểm của phương pháp BTNB	47
Bảng 2.4.	Nhận thức về các hoạt động cần thiết khi vận dụng PP BTNB trong dạy học môn Khoa học	48
Bảng 2.5.	Thực trạng vận dụng PP BTNB trong thực hiện nội dung môn Khoa học lớp 4,5	50
Bảng 2.6.	Đánh giá về hành động học tập của HS khi vận dụng PP BTNB.....	51
Bảng 2.7.	Nhận thức của GV về tiến trình vận dụng phương pháp BTNB trong dạy học môn Khoa học	52
Bảng 2.8.	Thực trạng thông tin hỗ trợ GV về phương pháp BTNB.....	53
Bảng 2.9.	Thực trạng sử dụng các kĩ thuật dạy học của GV trong vận dụng PP BTNB.....	54
Bảng 2.10.	Thực trạng các hoạt động nhận thức của HS trong học tập môn Khoa học thông qua vận dụng phương pháp BTNB.....	56
Bảng 2.11.	Biểu hiện hành vi học tập của HS trong giờ học môn Khoa học ..	57
Bảng 2.12.	Thực trạng thái độ của HS trong học tập môn Khoa học.....	58
Bảng 3.1.	Kế hoạch thực nghiệm.....	72
Bảng 3.2.	Kết quả kiểm tra môn Khoa học 4 sau thực nghiệm.....	73
Bảng 3.3.	Kết quả kiểm tra môn Khoa học 5 sau thực nghiệm.....	74

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Xã hội ngày càng phát triển theo hướng tích cực không chỉ mang lại cho con người những cơ hội, môi trường, điều kiện và động lực để phát huy tiềm năng vốn có của bản thân để phát triển toàn diện mà còn đặt ra không ít những khó khăn, thử thách đòi hỏi con người phải không ngừng học hỏi, tiếp thu tri thức và nâng cao trình độ chuyên môn, rèn luyện và hình thành kỹ năng, kỹ xảo.

Nhiệm vụ đặt ra cho sự nghiệp giáo dục hiện nay là đổi mới căn bản, toàn diện để nâng cao chất lượng và hiệu quả giáo dục đào tạo. Việc đổi mới căn bản toàn diện nền giáo dục đòi hỏi phải đổi mới tất cả các mặt, các khâu của quá trình giáo dục: Từ xây dựng chương trình đào tạo, đổi mới năng lực của người dạy, đổi mới phương pháp dạy và học, đổi mới hình thức kiểm tra đánh giá đến đổi mới đội ngũ quản lý các cấp trong ngành giáo dục. Đổi mới toàn diện trong suốt hệ thống giáo dục từ giáo dục mầm non, giáo dục tiểu học, giáo dục THPT, giáo dục chuyên nghiệp (Trung cấp, cao đẳng, đại học). Trong đó đổi mới PPDH là thực sự cần thiết. Đổi mới PPDH trong nhà trường gắn liền với đổi mới phương tiện dạy học và đổi mới trang thiết bị dạy học, dùng thiết bị dạy học để đổi mới phương pháp. Trong điều 24.2 Luật Giáo dục (12-1998) ghi: *“Phương pháp giáo dục phổ thông phải phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học sinh; phù hợp với đặc điểm của từng lớp, môn học; bồi dưỡng phương pháp tự học, rèn luyện kỹ năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn; tác động đến tình cảm, đem lại niềm vui, hứng thú học tập của học sinh”*. [14]

Trong hệ thống giáo dục phổ thông, bậc học Tiểu học có vai trò rất quan trọng, được coi là đặt những viên gạch đầu tiên để xây dựng nên nền móng vững chắc, dần dần hình thành nên hệ thống tri thức sau này cho các HS. Bên cạnh đó, qua mỗi bài học, HS được hình thành những hành vi đúng, những phẩm chất tốt từ đó hình thành nên nhân cách. Những kiến thức cơ bản và hành